

RAPORT FINAL

MISIUNEA DE MONITORIZARE A ÎNTRUNIRILOR PUBLICE

1 AUGUST 2018 – 28 FEBRUARIE 2019

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul **Raportului** poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al **Asociației Promo-LEX**, cu condiția indicării sursei de informație.

Raportul a fost realizat de **Misiunea de Monitorizare a Întreunirilor Publice a Asociației Promo-LEX**, cu suportul financiar al **The International Center for Not-for-Profit Law (ICNL)**.

Opiniile și pozițiile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor. **The International Center for Not-for-Profit Law (ICNL)** nu poartă răspundere pentru conținutul raportului.

LISTA DE ABREVIERI	4
INTRODUCERE ȘI METODOLOGIA DE MONITORIZARE	5
I. CADRUL LEGAL	8
II. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ	10
III. FORȚELE DE ORDINE	19
IV. ORGANIZATORII ȘI PARTICIPANȚII	31
V. RECOMANDĂRI	34

LISTA DE ABREVIERI

APL	Administrația Publică Locală
Blocul ACUM	Blocul electoral ACUM Platforma Dreptate și Adevăr și Partidul Acțiune și Solidaritate
BPDS	Brigada de Poliție cu Destinație Specială
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DTC	Departamentul Trupelor de Carabineri
IGP	Inspectoratul General al Poliției
IGC	Inspectoratul General de Carabineri
Î.M.	Întreprindere municipală
MM	Misiunea de Monitorizare Promo-LEX
ODIHR	Biroul pentru Instituțiile Democratice și Drepturile Omului
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PDM	Partidul Democrat din Moldova
PMAN	Piața Marii Adunări Naționale din mun. Chișinău, amplasată în fața sediului Guvernului Republicii Moldova
PPDA	Partidul Politic "Democrația Acasă"
PPȘ	Partidul Politic "Șor"
PLDM	Partidul Liberal Democrat din Moldova
PSRM	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova
UTA	Unitatea Teritorială Autonomă

INTRODUCERE ȘI METODOLOGIA DE MONITORIZARE

Asociația Promo-LEX este o asociație obștească, care are drept scop dezvoltarea democrației în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și protejarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile.

Misiunea de monitorizare a libertății de întrunire în Republica Moldova, reprezintă o inițiativă lansată de Asociația Promo-LEX, susținută parțial de către The International Center for Not-for-Profit Law (ICNL). Opiniile exprimate în rapoartele publice ale Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al ICNL.

Informația prezentată și analizată în raport este colectată prin intermediul rețelei naționale de monitori ai întrunirilor publice, organizați într-o Misiune de Monitorizare (în continuare MM).

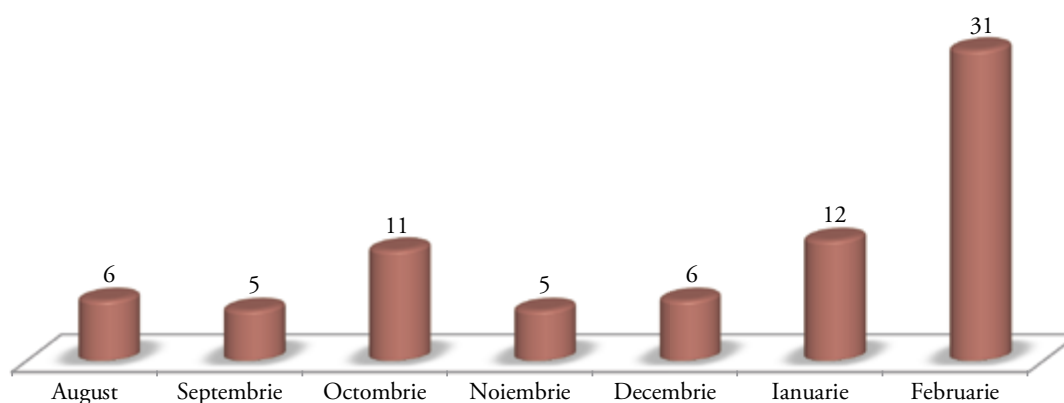
Documentul curent constituie un raport final de monitorizare a întrunirilor publice pentru perioada august 2018 – februarie 2019, care conține informații generalizatoare cu privire la exercitarea dreptului la întrunire pașnică. Raportul prezintă modul în care a fost asigurat și respectat dreptul la întrunire în Republica Moldova pentru perioada celor 7 luni.

Obiectivele specifice ale raportului sunt: diagnosticarea procedurilor de organizare și desfășurare a întrunirilor publice, analiza acțiunilor actorilor implicați în organizarea și desfășurarea întrunirilor, identificarea tendințelor pozitive și negative privind aplicarea directă a legii, responsabilizarea actorilor implicați în toate etapele, prin formularea de concluzii și recomandări.

Pentru desfășurarea efortului de monitorizare au fost antrenați 52 de monitori care au fost instruiți potrivit unei metodologii bazate pe *Manualul OSCE/ODIHR privind monitorizarea libertății întrunirilor pașnice*¹ și pe procedurile dezvoltate de Promo-LEX în misiunile de monitorizare a proceselor democratice². Toți monitorii implicați au semnat și respectat *Codul de conduită al monitorului național independent Promo-LEX* și au desfășurat acțiunile de monitorizare în mod operativ, cu bună credință și non-partizan. Indicatorii monitorizați au ca referință standardele internaționale care se conțin în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Recomandările OSCE/ODIHR privind Libertatea întrunirilor pașnice și jurisprudența CEDO.

Pe parcursul celor șapte luni, MM a monitorizat în total 76 de întruniri în mai multe localități ale Republicii Moldova.

Dinamica întrunirilor monitorizate

1. <https://www.osce.org/odihr/82979?download=true>

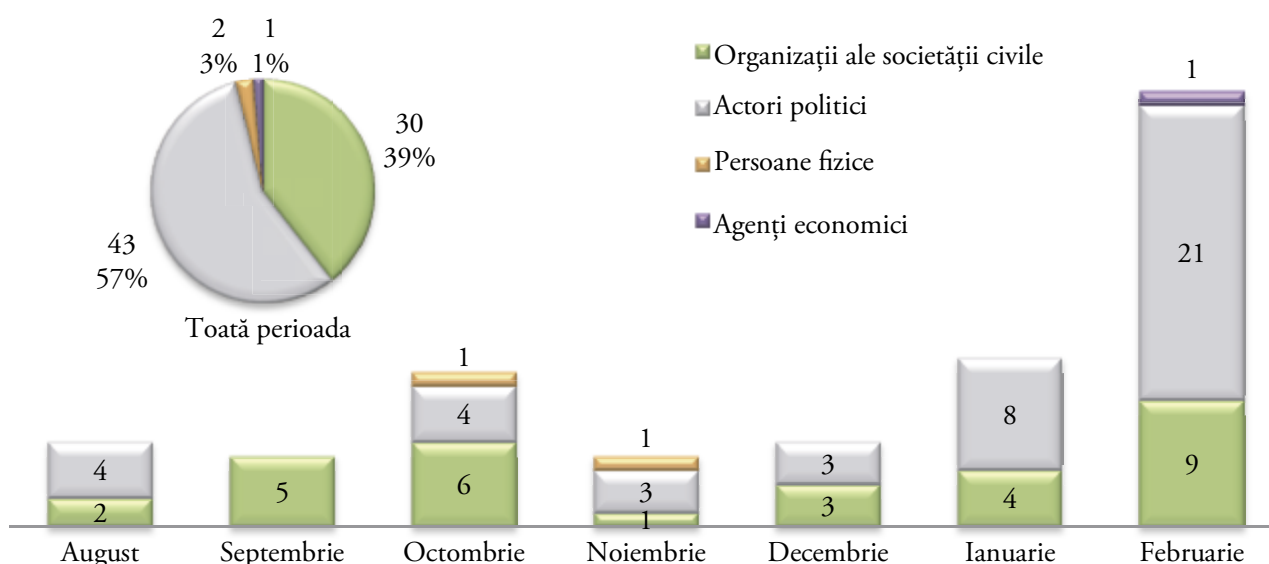
2. <https://promolex.md/monitorizare-procese-democratice/?lang=en>

MM nu a analizat toate întrunirile din perioada de referință, dar și-a concentrat eforturile pe întruniri care erau de natură să pună probleme de gestionare sau puteau provoca desfășurarea unor contra-manifestații și altor incidente. Întrunirile monitorizate au fost selectate pe baza unor criterii ca mesajul de protest, numărul de participanți, locul de desfășurare sau persoana organizatorului.

În cele șapte luni de monitorizare s-au distins câteva perioade cu intensitate diferită a întrunirilor publice. Astfel, perioada august–octombrie a fost marcată de finalul valului protestatar determinat de invalidarea alegerilor locale din Chișinău în iunie 2018; perioada noiembrie–decembrie marcată de un număr relativ mai mic de întruniri determinată de răcirea vremii și începerea sărbătorilor de iarnă și perioada ianuarie–februarie marcată de o creștere a intensității numărului de întruniri, datorită alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019.

Ținând cont de criteriile enumerate pentru selectarea întrunirilor monitorizate, în vizorul MM au intrat, în principal, întrunirile organizate de actorii politici și grupurile civice protestatatoare. Astfel, 58% din întrunirile monitorizate au fost organizate de actori politici, iar circa 41% de diverse organizații formale și neformale ale societății civile. Două întruniri monitorizate au fost organizate și desfășurate de persoane fizice, iar o întrunire a fost organizată de un agent economic.

Organizatorii întrunirilor monitorizate

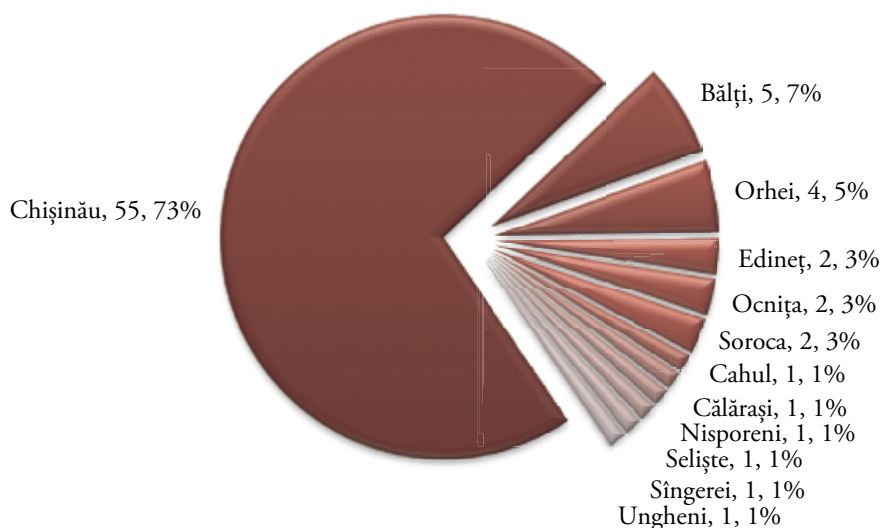

În perioada electorală (ianuarie–februarie 2019), activitatea actorilor politici la întruniri s-a intensificat, ceea ce a dus implicit la creșterea numărului de întruniri monitorizate organizate de aceștia. În perioada electorală au fost monitorizate 45 de întruniri (din care 29 organizate de actori politici) față de 31 de întruniri din primele 5 luni ale perioadei de monitorizare (din care 14 organizate de actori politici).

Câteva dintre întrunirile monitorizate au avut forme netradiționale de manifestare, care au folosit elemente de exprimare auditivă sau vizuală la limita de încadrare în noțiunea de întrunire publică. Acestea au inclus expunerea de mijloace de transport, plantarea de flori, performance-uri și concerte în spații publice.

Cele mai multe întruniri monitorizate (75%) au avut loc la Chișinău (55 de întruniri). Celelalte întruniri monitorizate au avut loc la Bălți (5 întruniri), Orhei (4 întruniri), Edineț, Ocnița și Soroca (câte 2 întruniri) și în alte localități.

Distribuirea întrunirilor monitorizate pe localități

Acțiunile de monitorizare făcute la locul desfășurării întrunirilor, au inclus înregistrarea activității tuturor actorilor implicați în procesul de organizare și desfășurare a întrunirilor publice: autoritățile administrației publice locale, forțele de ordine, organizatorii și participanții la întruniri, alte autorități publice relevante, precum și terțe persoane implicate. Drept surse complementare pentru rapoartele MM au servit informațiile oficiale și cele publice, declarațiile actorilor implicați, precum și alte date și informații obiective din spațiul informațional.

Pe durata perioadei de monitorizare, MM a produs și publicat 5 rapoarte³ intermediare periodice cu constatări și recomandări referitoare la cele mai importante situații înregistrate la întrunirile publice. Raportul final curent, prezintă o viziune de sinteză a perioadei și include cele mai relevante concluzii și constatări precum și recomandări pentru principalii actori implicați în exercitarea dreptului la libera întrunire în Republica Moldova.

3. Raportul nr. 1 al misiunii de monitorizare a întrunirilor pentru perioada 1-31 august, 2018
<https://promolex.md/13066-raport-nr-1-misiunea-de-monitorizare-a-intrunirilor-perioada-monitorizata-1-august-31-august-2018/?lang=en>
- Raportul nr. 2 al misiunii de monitorizare a întrunirilor pentru perioada 1-30 septembrie, 2018
<https://promolex.md/13351-raport-nr-2-misiunea-de-monitorizare-a-intrunirilor-publice-in-perioada-1-30-septembrie-2018/?lang=ro>
- Raportul nr. 3 al misiunii de monitorizare a întrunirilor pentru perioada 1-31 octombrie, 2018
<https://promolex.md/13674-raport-nr-3-misiunea-de-monitorizare-a-intrunirilor-publice-in-perioada-1-31-octombrie-2018/?lang=ro>
- Raportul nr. 4 al misiunii de monitorizare a întrunirilor pentru perioada 1-30 noiembrie, 2018
<https://promolex.md/14082-raport-nr-4-misiunea-de-monitorizare-a-intrunirilor-publice-in-perioada-1-30-noiembrie-2018/?lang=ro>
- Raportul nr. 5 al misiunii de monitorizare a întrunirilor pentru perioada 1 decembrie, 2018-31 ianuarie, 2019
<https://promolex.md/14464-raport-nr-5-misiunea-de-monitorizare-a-intrunirilor-publice-in-perioada-1-decembrie-2018-31-ianuarie-2019/?lang=ro>

I. CADRUL LEGAL

Republica Moldova are unul dintre cele mai liberale regimuri ale desfășurării întrunirilor dacă comparăm legislația cu norme similare din statele din spațiul CSI sau chiar cu statele din Europa de Sud Est. Legea nr. 26 privind întrunirile care a fost adoptată la 22.02.2008, reflectă pe deplin principiile Convenției Europene a Drepturilor Omului și cele ale altor acte internaționale în domeniu libertății de întrunire cum ar fi Recomandările ODIHR, OSCE.

Procedura desfășurării întrunirilor se bazează pe procesul de notificare, în care autoritățile administrației publice locale au un rol central în ceea ce privește gestionarea procedurilor de înregistrare și desfășurare a întrunirilor cu caracter de organizare.

Principalele prevederi ale legii se referă la modul și procedura de desfășurare a întrunire. Astfel că întrunirile se desfășoară numai în mod pașnic, iar organizatorul trebuie să asigure accesul în clădirile din imediata apropiere a locului de desfășurare a întrunirii.

Conform Legii privind întrunirile, până la adoptarea unor acte normative speciale, manifestărilor sportive, cultural-artistice și alte activități de divertisment se vor desfășura conform prevederilor Legii nr. 26. Prin urmare manifestările culturale și sportive sunt asimilate întrunirilor și se supun aceluiași regim legal.

Autoritatea care poate lua decizia de a interzice o întrunire este instanța de judecată, căreia i se poate adresa autoritatea administrației publice locale cu o cerere de interzicere însoțită de probe concludente că întrunirea se va desfășura. Această procedură poate fi lansată doar dacă autoritatea deține probe concludente că întrunirea urmează să se desfășoare cu încălcarea prevederilor art.8.

Rolul forțelor de ordine este indicat la fel în Legea nr. 26, care trebuie interpretat și în coroborare cu prevederile speciale ale legislației ce reglementează activitatea poliției și carabinierilor. Poliția și carabinierii au obligația de a aplica prevederile legale în mod nediscriminatoriu și să garanteze securitatea și integritatea corporală a persoanei indiferent de titulatura sau apartenența socială și politică a acesteia. Sistarea unei întruniri poate fi dispusă numai dacă în timpul desfășurării întrunirii au loc acțiuni prin care se încalcă grav prevederile art.8, în corespundere cu prevederile art. 21 și 22 a Legii privind întrunirile.

Modificări ale cadrului legal

În perioadă monitorizării, Legea nr. 26 privind întrunirile a fost modificată în două rânduri. În ambele cazuri, amendamentele au avut caracter tehnic și nu au fost de natură să afecteze esența reglementărilor libertății de întrunire.

1. Prima modificare a fost operată prin Legea Nr. 238 din 08.11.2018 pentru modificarea unor acte legislative⁴, în contextual schimbării unor noțiuni juridice și vizează înlocuirea în articolul referitor la organizatorii de întruniri a termenului de "persoane declarate incapabile" cu "persoanele în privința cărora este instituită o măsură de ocrotire judiciară" și respectiv a termenului de "persoană cu capacitate deplină de exercițiu" cu "persoană în privința căreia nu a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară".

4. <http://lex.justice.md/md/378177/>

Art. XXXI. – La articolul 6 din Legea nr. 26/2008 privind întrunirile, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Minorii care au împlinit vârsta de 14 ani, precum și persoanele în privința cărora este instituită o măsură de ocrotire judiciară pot organiza întruniri doar împreună cu o persoană în privința căreia nu a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară.”

În formularea anterioară: (2) Minorii care au împlinit vârsta de 14 ani, precum și persoanele declarate incapabile, pot organiza întruniri doar împreună cu o persoană cu capacitate deplină de exercițiu.

II. A doua modificare a fost determinată de reforma trupelor de carabinieri și adoptarea Legii Nr. 219 din 08.11.2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri (IGC), care prevede și atribuții de menținere și restabilire a ordinii publice la întrunirile publice. În acest context, prin Legea Nr. 220 din 08.11.2018 pentru modificarea unor acte legislative⁵, toate drepturile și obligațiile poliției prevăzute de Legea privind întrunirile au fost extinse și pentru IGC.

În consecință, carabinieri au căpătat un rol și o implicare mai importantă la menținerea și restabilirea ordinii publice pe parcursul întrunirilor publice. Strategia de reformare a trupelor de carabinieri⁶, prevede preluarea de către aceștia a atribuțiilor de asigurare și restabilire a ordinii publice pe întreg teritoriul țării începând cu anul 2020, inclusiv la întrunirile publice. Până atunci, aceste responsabilități vor fi realizate împreună cu Poliția.

Cea de-a doua modificare trezește mai multe temeri legate de consecințele rolului crescut al carabinieri la întrunirile publice. În perioada supusă monitorizării, carabinieri au fost implicați în mai multe situații în care au intervenit în întruniri pașnice, prin restrângerea dreptului de participare sau asistare la întruniri, impunerea de limitări ilegale⁷ și agresarea jurnaliștilor⁸ (detalii privind cazurile cu implicarea acestora se conțin în capitolul III. Forțele de ordine).

Cauzele deficiențelor înregistrate ar putea fi în faptul că IGC este o structură militarizată cu un efectiv cu experiență limitată de relaționare cu populația civilă, în special în contextul întrunirilor publice, care necesită cunoștințe și abilități speciale. Totodată, efectivul IGC acționează în baza unor proceduri operaționale neactualizate care nu sînt adaptate la o abordare bazată pe drepturile omului. Reforma presupune profesionalizarea carabinieri, prin excluderea treptată a efectivului de militari în termen și înlocuirea lor cu militari profesionalizați până în 2020. Totuși, până la înlocuirea militarilor în termen (care nu dispun de pregătirea necesară pentru gestionarea întrunirilor), aceștia vor constitui o parte semnificativă a efectivului implicat la întruniri.

Cumulate, toate aceste aspecte trezesc îngrijorare, pentru că IGC care devine treptat principala structură de forță responsabilă de întrunirile publice nu s-a dovedit a fi încă o structură profesională fiabilă, care să-și poată îndeplini toate obligațiile într-un mod compatibil cu standardele internaționale ale drepturilor omului.

5. <http://www.legis.md/cautare/rezultate/109749>

6. Carabineers Reform Strategy <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=370551>

7. <https://www.facebook.com/occupyguguta/videos/514518365731405/?type=2&theater>

8. <https://www.facebook.com/stefangrigorita/videos/2177395835604794/>

II. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ

În perioada de raportare, au fost identificate mai multe situații de aplicare neuniformă a legislației de către mai multe autorități ale administrației publice locale. Aceste situații nu au constituit practici generale care să se regăsească în mai multe entități administrative, cu toate acestea au produs anumite impedimente pentru realizarea liberă a dreptului la întrunire.

Interzicerea desfășurării întrunirilor în anumite locații

În competențele APL intră dreptul de a limita desfășurarea întrunirilor într-o anumită locație doar în cazul desfășurării unor acțiuni oficiale sau a unor lucrări de reparație. Norma legală însă prevede că această decizie poate fi luată la cererea autorităților interesate și doar în cazul indicării unei perioade de timp exacte. Doar în atribuțiile instanțelor de judecată intră dreptul de a limita sau interzice desfășurarea anumitor întruniri și doar în cazurile expres prevăzute de lege.

Disponerea prin dispoziții și alte acte administrative emise de către administrația publică locală a interzicerii sau limitării dreptului de a desfășura întruniri în anumite spații a constituit o problemă sporadică. Astfel, în perioada monitorizată, au fost constatate cel puțin 2 situații de acest gen:

Rezoluția Comitetului Executiv UTAG din 23.08.2018.

La data de 23.08.2018 Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia a aprobat Rezoluția privind interzicerea manifestărilor culturale și sportive în UTA Găgăuzia. Interdicția a fost dispusă fără indicarea unui termen și făcea referire la procesul-verbal al ședinței Comisiei pentru situații excepționale a UTA Găgăuzia desfășurată pe 21.08.2018.

Prin aprobarea Rezoluției privind interzicerea manifestărilor culturale și sportive în UTA Găgăuzia, Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia și-a depășit competențele conferite de Legea privind întrunirile. Decizia de interzicere aparține instanței de judecată și poate fi aplicată individualizat pentru fiecare întrunire separat.

La data de 20.09.2018, în contextul diminuării cazurilor de contagiare cu rujeolă, Comisia UTA Găgăuzia privind situațiile excepționale a adoptat o Decizie prin care a fost abrogată prevederea privind interzicerea manifestațiilor culturale și sportive în UTA Găgăuzia. Totuși, pentru satele Beșghioz, Cazaclia și Copceac a mai fost menținută temporar interdicția privind organizarea întrunirilor cu caracter cultural distractiv.

Dispoziția Primăriei mun. Chișinău din 24.08.2018.

În dimineața zilei de 27.08.2018, în Scurul Statuiei lui Ștefan cel Mare era în desfășurare o întrunire organizată de Mișcarea de Rezistență Națională ACUM. În timpul întrunirii, reprezentantul Primăriei mun. Chișinău a prezentat organizatorilor Dispoziția primarului 649-d din 24.08.2018 de a declara închise temporar anumite locuri publice, în temeiul art. 5 al. 3 pentru facilitarea desfășurării acțiunilor oficiale.

Deși este îndreptățită și a fost adoptată conform prevederilor legale, dispoziția în cauză nu a fost făcută publică până la acel moment pe site-ul Primăriei sau alte mijloace de informare. Mai mult ca atât, dispoziția conținea limitarea dreptului de a desfășura întrunirile într-o zonă mai mare decât era necesar desfășurării ceremoniei oficiale.

Abordări discriminatorii

Unul din principiile legii privind întrunirile este principiul nediscriminării, ce presupune în sine o atitudine similară față de toți participanții și organizatorii întrunirilor. Pe parcursul perioadei de monitorizare însă au fost identificate mai multe situații care pot fi tratate drept abordări discriminatorii față de anumiți organizatori ai întrunirilor.

📄 Întrunirea PPS din data de 26.08.2018.

Pentru data de 26.08.2018, au fost anunțate și organizate 3 întruniri în Piața Marii Adunări Naționale (PMAN): Grupul "Гражданское Общество", PLDM (de la ora 12:00) și A.O. "Salvgardare"⁹. Cu toate acestea, la data de 26.08.2018, în jurul orei 8.00 dimineața, reprezentanții PPS, prin instalarea în PMAN a unei scene cu echipament puternic de sonorizare conectat la sursa de curent electric, a bucătăriilor mobile, grătarelor, scaunelor și corturilor, au preluat de facto desfășurarea întrunirii în PMAN (cu toate că nu au depus o declarație prealabilă). În rezultat, celelalte 2 grupuri au fost nevoite să se poziționeze lateral de scena amplasată de PPS. Și în cazul celui de-al 3-lea organizator – PLDM, dat fiind faptul că PPS nu încheiase întrunirea până la ora 12:00, participanții la întrunire au fost nevoiți să caute o nouă locație.

Organizatorii întrunirii nedeclarate a PPS s-au plasat în mijlocul PMAN fără impedimente din partea autorităților, prin instalarea unei scene, a corturilor, bucătăriilor mobile, pentru un grup relativ restrâns de participanți

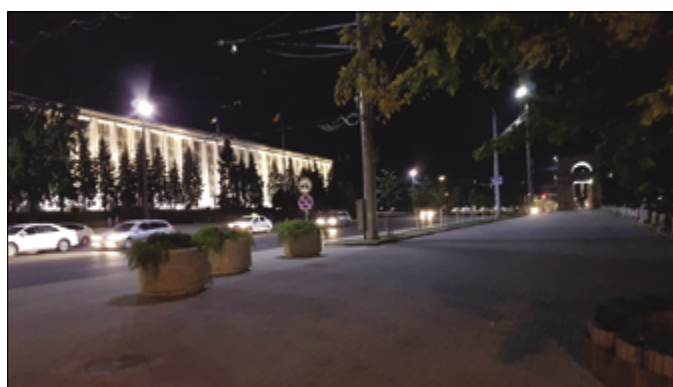

(Stînga) Participanții la întrunire declarată de PLDM împrăștiați pe marginile PMAN din cauza întrunirii nedeclarate a PPSor care a ocupat cea mai mare parte a PMAN chiar dacă a avut un număr considerabil mai mic de participanți (dreapta).

Deși Primăria a organizat înaintea datei de 26.08.2018 cel puțin 3 întâlniri cu potențialii organizatori, intervenția PPS nu era anunțată de nimeni. Astfel, reprezentanții Primăriei mun. Chișinău, împreună cu forțele de ordine nu au prevenit instalarea și nu au contribuit la garantarea dreptului de a desfășura întrunirea pentru cel de-al treilea organizator.

📄 Întrunirea Grupul de organizații unioniste "Alianța pentru Centenar" din 01.09.2018.

Grupul de organizații unioniste "Alianța pentru Centenar" a depus o declarație prealabilă privind desfășurarea unei întruniri în PMAN, la data de 01.09.2018, în intervalul 08:00-23:00. Cu toate acestea, în ziua respectivă, autoritatea publică locală nu a asigurat întrunirea cu iluminare publică pe timp de noapte (cu toate că în sectoarele adiacente iluminarea era conectată). Lipsa iluminării în PMAN și în Scuarul Catedralei este o situație neobișnuită, care a creat un sentiment de insecuritate și teamă în rândul protestatarilor pe parcursul întrunirii din 01.09.2018.

PMAN în întuneric în timpul întrunirii la aproximativ ora 21:00 (stînga) și iluminată imediat după întrunire la aproximativ 00:30 (dreapta)

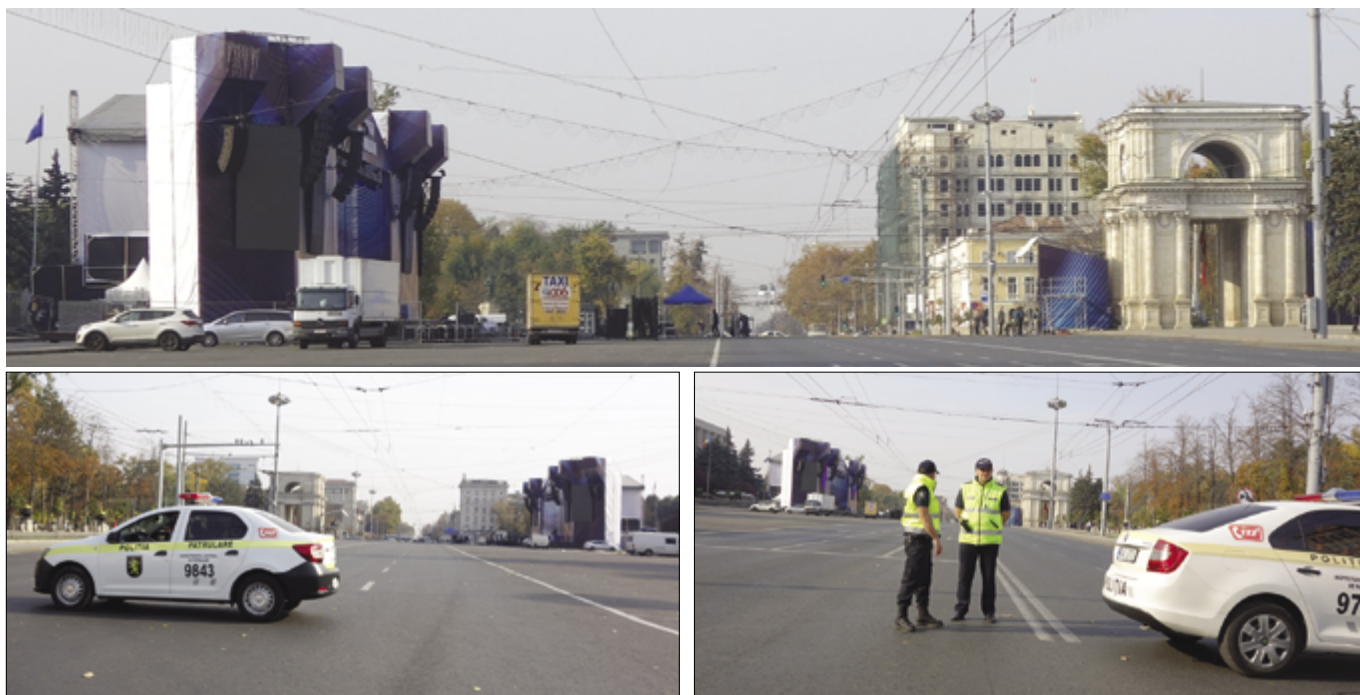

Polițiști BPDS Fulger cu arme M16 în PMAN după lăsarea întunericului (stînga). Participanții oboșiți s-au instalat pe jos în PMAN, așteptând soluționarea situației autocarelor; în plan îndepărtat apare clădirea Guvernului cu fațada iluminată (centru). Participanții așteptând în întuneric, așezați pe bordurile din PMAN; în plan îndepărtat, în contrast cu întunericul din PMAN ard luminile nocturne de pe str Bănulescu Bodoni (dreapta)

Dacă ar fi să comparăm atitudinea autorităților administrației publice locale din 26.08.2018 când un organizator neanunțat la întrunire – PPS a beneficiat de conectare la sursa de energie electrică, atunci nu este clar care au fost raționamentele în situația mitingului pașnic din 01.09.2018, când a fost sistată iluminarea în PMAN.

La data de 15.10.2018, la Primăria mun. Chișinău a fost înregistrată declarația prealabilă a PDM privind organizarea unei întruniri în PMAN la data de 21.10.2018 (de la ora 08:00 – până la 21:00), cu sistarea traficului rutier pe bd. Ștefan cel Mare, tronsonul dintre str. Pușkin – Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni în intervalul de timp 21:00 (20.10.2018) – până la 21:00 (21.10.2018).

A doua zi, Primăria mun. Chișinău a emis Dispoziția nr. 803-d din 16.10.2018, prin care a dispus asigurarea desfășurării întrunirii din 21.10.2018 și blocarea circulației rutiere pe tronsonul solicitat începând cu seara zilei de 20.10.2018, conform solicitării din declarația prealabilă.

Poliția a închis circulația rutieră pe bd. Ștefan cel Mare (tronsonul str. A. Pușkin-str. B. Bodoni) începând cu după-amiaza zilei de sâmbătă, 20.10.2018, cu 24 de ore înaintea începutului întrunirii

Deși aparent APL anterior a mai dispus blocarea unei artere pentru instalarea anumitor scene sau construcții, considerăm că durata blocării este una disproporțională. În cazul altor întruniri în situații similare Primăria mun. Chișinău nu a emis asemenea Dispoziții de blocare a spațiului pentru o durată atât de mare.

Gestionarea întrunirilor simultane

Potrivit legislației în vigoare, în cazul în care, sunt depuse mai multe declarații prealabile pentru desfășurarea întrunirilor în același loc și timp, organul abilitat al autorității administrației publice locale va organiza o ședință, cu participarea tuturor solicitanților, pentru a găsi soluția potrivită privind desfășurarea tuturor întrunirilor simultane. Dacă se va constata că este posibil de a desfășura toate întrunirile concomitent, organizatorii vor desfășura întrunirea în același timp și spațiu. Dacă însă nu se va ajunge la un compromis atunci prioritate va avea primul organizator care a notificat autoritatea publică locală. Legislația acordă organizatorului care a notificat primul, un avantaj asupra celorlalți doritori de a desfășura întruniri în același spațiu. Prin urmare, acest mecanism trebuie tratat prin prisma bunei credințe a organizatorului și nu ca un mecanism de împiedicare a unor întruniri.

Reiterăm că pentru data de 26.08.2018, la Primăria mun. Chișinău au fost depuse 3 declarații prelabile privind organizarea întrunirilor în PMAN. Conform prevederilor art. 11, alin. (1) din Legea privind întrunirile,¹⁰ Primăria mun. Chișinău a organizat ședințe în scopul identificării unui numitor comun privind organizarea întrunirilor simultane din 26.08.2018. Cu toate acestea, pe parcursul ședințelor nu s-a ajuns la un compromis între reprezentanții organizatorilor, prin urmare fiind aplicabilă norma legală cu privire la principiul primul venit – primul servit.

În rezultat, la data de 26.08.2018, la cele 3 întruniri planificate, s-a adăugat o a 4-a întrunire – neanunțată, iar dreptul la întrunire în cazul unor organizatori a fost limitat/încălcat.

Întrunirea PPS cu toate instalațiile au ocupat partea centrală a PMAN (colțul din stînga imaginii) și au dominat sonor spațiul auditiv din toată PMAN. Întrunirea PPS a adunat mai puține persoane decît participanții la întrunirea declarată a PLDM (la dreapta cordonului) și a fost protejată de un cordon de carabinieri pe toată durata desfășurării.¹¹

Constatăm că reprezentanții Primăriei mun. Chișinău împreună cu forțele de ordine urmau să prevină instalarea celui de-al patrulea organizator al întrunirii – PPS în PMAN, pentru a nu prejudicia desfășurarea altor 3 întruniri simultane declarate în prealabil în modul corespunzător.

📄 **Expoziția de autobuze din perioada 16 – 21 februarie 2019.**

Prin Dispoziția nr. 73-d din 14.02.2019¹², emisă în baza declarației prelabile depuse de Compania Unipay Danışmanlık Yazılım Teknolojileri LTD și SRL "EMOTION TRADING" din 12.02.2019, Primăria mun. Chișinău a dispus desfășurarea unei expoziții formată din 31 autobuze în PMAN¹³, în perioada 16–24 februarie 2019. Expoziția a durat până la data de 21.02.2019 cînd organizatorul a decis încetarea expoziției.

10. Art. 11, alin. (1) din Legea privind întrunirile: Dacă mai mulți solicitanți au depus declarații prelabile cu privire la organizarea unor întruniri în același loc și în același timp, organul abilitat al autorității administrației publice locale organizează o ședință, cu participarea tuturor solicitanților, pentru a găsi soluția potrivită privind desfășurarea tuturor întrunirilor simultane.

11. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/dw.romana/videos/1941730165883878/>

12. <https://bit.ly/2V6NAHu>

13. <https://realitatealive.md/live-prezentarea-primului-lot-de-25-autobuze-marca-isuzu-cityport-din-cele-31-achizi-ionate-de-primaria-chi-inau---91093.html>

Primăria a emis Dispoziția, însă fără a organiza ședințe cu alți organizatori prioritari care au depus declarații pentru același loc și timp. În scopul clarificării poziției părților care au depus mai devreme declarații prealabile pentru aceeași perioadă, Primăria mun. Chișinău s-a limitat la efectuarea apelurilor telefonice. În rezultat, conform afirmațiilor responsabililor din cadrul Primăriei, ceilalți organizatori nu au emis, telefonic, obiecții privind acordarea spațiului din PMAN pentru desfășurarea expoziției de autobuze.

Autobuzele au fost expuse în PMAN între 16-20 februarie. În tot acest timp, PMAN a fost înconjurată cu un gard metalic și a fost închisă pentru alte întruniri. Pe 21 februarie autobuzele au fost puse în circulație pe rutele urbane.

Reiterăm că în alte cazuri similare, Primăria mun. Chișinău a organizat ședințe cu participarea tuturor solicitanților.

Alte acțiuni care limitează dreptul la întrunire

Una din obligațiile autorității publice locale constituie crearea tuturor condițiilor pentru desfășurarea pașnică a întrunirilor. Totodată, principiul de prezumție în favoarea desfășurării întrunirii obligă autoritatea de a se abține de la oricare acțiuni care ar putea împiedica desfășurarea întrunirilor. Prin urmare, pe de o parte autoritatea trebuie să asigure condiții pentru desfășurarea întrunirilor prin intermediul organelor din subordine, iar pe de altă parte trebuie să prevină oricare acțiune care perturbază desfășurarea întrunirii.

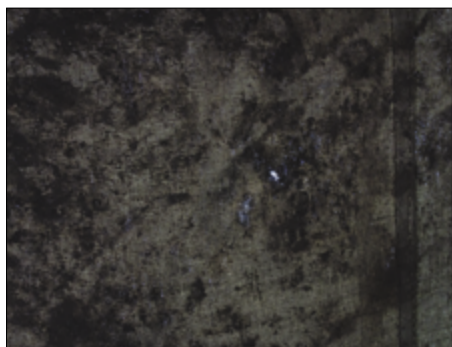
Deversarea substanțelor neidentificate la întrunirea Grupului Occupy Guguță în perioada 1-8 septembrie 2018

La data de 01.09.2018, participanții grupului Occupy Guguță au reclamat faptul că o cisternă apreciată ca fiind proprietate a Î.M. "Asociația de gospodărire a spațiilor verzi", ar fi deversat mase fecale în apropierea locului de desfășurare a întrunirii. Ulterior, în dimineața zilei de 05.09.2018 și, repetat, la data de 08.09.2018, cortul organizatorilor întrunirii a fost stropit cu o substanță toxică necunoscută. Organizatorii au apelat la mai multe Servicii (poliția, Centrul de Sănătate publică etc.) cu solicitarea de a constata și investiga situația, însă a reacționat doar Serviciul 904 al S.R.L. "Chișinău-gaz", care a constatat că nu există pericole de scurgeri de gaze.

Potrivit observațiilor monitorilor s-a constatat existența unui miros specific în zona întrunirii în perioadele indicate. Totodată probele foto și video constată că unele suprafețe ale corturilor instalate de participanți au fost deteriorate de către o soluție neidentificată.

Angajații Chișinău-GAZ în procesul de inspectare a locului întrunirii pentru identificarea scurgerii de gaz (captură de pe OccupyGuguță)¹⁴

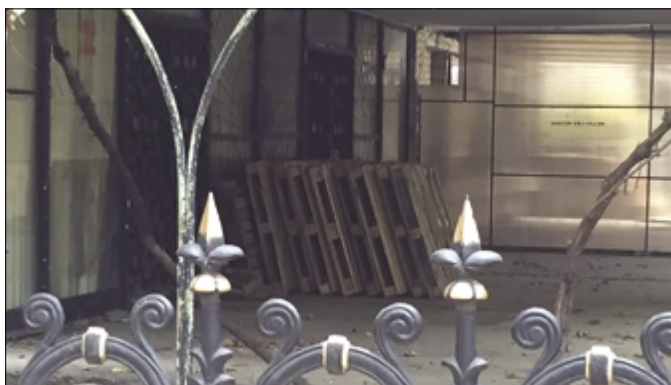
Acoperișul (stînga) și perețele lateral (centru și dreapta) ale cortului, care prezentau găuri erodate și destrămări, presupus a fi provocate de substanța cu care a fost stropit de persoane necunoscute.

Constatăm că Primăria mun. Chișinău și instituțiile din subordine urmau să verifice veridicitatea toxicității mirosului, precum și să înlăture sursa și mirosul acesteia – mai ales în contextul derulării cazului respectiv într-un spațiu public, unde persista riscul de a fi afectat orice persoană care se deplasa prin preajmă (Grădina Publică Ștefan cel Mare), nemaivorbind de drepturile inerente organizatorilor întrunirii respective.

Evacuarea paleților utilizați în cadrul întrunirilor de Grupul Occupy Guguță.

La data de 16.10.2018, 2 persoane au încărcat într-un tractor ce aparține Î.M. "Asociația de gospodărire a spațiilor verzi", paleții stocați de grupul OccupyGuguță în preajma Cafenelei Guguță, care erau folosiți în calitate de accesorii pentru desfășurarea întrunirilor. Motivul invocat a fost efectuarea curățeniei în regiune. Cu toate acestea, după încărcarea paleților, deșeurile acumulate sub acestea nu au fost adunate (spațiul a rămas necurățat). Ulterior, peste aproximativ 2 ore, fără nici o explicație, paleții ridicați de autorități au fost restituiți la loc.

14. Sursă imagini: https://www.facebook.com/occupyguguta/?_tn_=%2CdkC-R&eid=ARBDQROGx7m2Bqtj766G_OfNplF-EgXROE_y9x9cf9GTsatGzOjcXve8qMjnp61ANWzHpj9L6asPMYgU&hc_ref=ARTKgTvvJUxTqqjF3PVvWfZjOJnxCrjJITuzh9n778_GLIU4UuCnMjDQZloliMfuNI

Paleții utilizați la Protestul OccupyGuguță, după ce au fost restituiți (stânga)¹⁵ și după ce au fost rearanjați de către participanți la locul obișnuit de stocare, pe platforma de sub scările fostei Cafenele Guguță (dreapta)¹⁶

☞ Lipsa salubrității spațiilor de întruniri ale Grupului Occupy Guguță aflate în preajma Cafenelei Guguță, în Grădina Publică Ștefan cel Mare.

Spre deosebire de situațiile anterioare când întrunirea aceluiași grup de participanți a fost sistată sub pretextul salubrității, pe parcursul lunii noiembrie 2018 s-a observat ignorarea obligației de salubritate în spațiile unde se desfășurau întrunirile. Grupul Occupy Guguță a postat mai multe poze pe rețelele de socializare ca dovadă a acțiunilor Î.M. "Asociația de gospodărire a spațiilor verzi" prin care reprezentanții întreprinderii aflate în subordinea Primăriei mun. Chișinău ignorau obligația de a face curățenie.

(Stînga) Ziua curățeniei organizată de Grupul Civic OccupyGuguță, 24.11.2014.¹⁷ (dreapta) Spațiul din preajma Cafenelei Guguță ignorat de Î.M. "Asociația de gospodărire a spațiilor verzi".¹⁸ Porțiunea trotuarului din locul de adunare a protestatarilor nu a fost curățit de frunze.

Potrivit art. 20, alin. (3) din Legea privind întrunirile, APL nu poate solicita plăți pentru acordarea serviciilor care, în mod obișnuit, sunt prestate, în scopul desfășurării întrunirilor, prin intermediul organelor din subordine și al întreprinderilor pe care le administrează.

15. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/occupyguguta/photos/a.1806985826033900/1968340576565090/>

16. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/occupyguguta/photos/a.1806985826033900/1971031376296010/>

17. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/occupyguguta/photos/a.1806985826033900/2022638807801933;>
<https://www.facebook.com/occupyguguta/videos/759275997747899/>

18. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/occupyguguta/photos/a.1806985826033900/2007651792633968/>

La data de 29.01.2019, sub forma unei întruniri și cu participarea reprezentanților mass-media, Blocul ACUM a lansat angajamentul în domeniul justiției în fața Procuraturii Generale. Securitatea a fost asigurată de 10 reprezentanți ai forțelor de ordine. Buna desfășurare a întrunirii a fost periclitată de prezența în imediata apropiere (10-20 metri) a 10-15 angajați ai Direcției Generale Locativ-Comunale a Primăriei mun. Chișinău, dotați cu echipamentul necesar pentru evacuarea grămezilor de zăpadă acumulate în preajma Procuraturii: 3 camioane și 2 vehicule "Bobcat" care continuu au avut motorul pornit.

Participanții la întrunire și jurnaliștii prezenți pentru a reflecta evenimentul, în fața sediului renovat al Procuraturii generale de pe bd. Ștefan cel Mare 73

Vehiculele Direcției Generale Locativ-Comunale a Primăriei mun. Chișinău (2 Bobcat și 3 camioane) au lucrat pe tot parcursul întrunirii, în imediata apropiere, producând un zgomot permanent, care a afectat buna desfășurare a întrunirii.

Efectuarea lucrărilor respective a fost planificată și anunțată de Primăria mun. Chișinău pentru seara de 28.01.2019, însă din considerente neclare, au fost efectuate la data de 29.01.2019, concomitent cu întrunirea organizată de Blocul ACUM.

III. FORȚELE DE ORDINE

În linii generale forțele de ordine și aici avem în vedere poliția și carabinierii, a gestionat bine întrunirile, cu toate acestea au fost înregistrate cazuri și situații în care forțele de ordine au acționat discreționar și au limitat sau chiar au încălcat dreptul la întruniri contrar normelor legale.

Sistarea și împiedicarea de a desfășura întrunirile

La acest subiect au fost încadrate următoarele situații:

📄 Întrunirea Mișcării de Rezistență ACUM din data de 27.08.2018.

Urmare a faptului că în data de 26.08.2018, membrii Mișcării de Rezistență Națională ACUM (ACUM) nu au putut să își desfășoare întrunirea în locul declarat – PMAN, aceștia au început o întrunire în scuarul statuii lui Ștefan cel Mare, care a fost continuată pașnic, pe tot parcursul nopții spre 27.08.2018, cu participarea a circa 70 de persoane.

Pe 27 august 2018, în jurul orei 6 dimineața, perimetrul scuarului a fost înconjurat de câteva sute de polițiști și carabinieri echipați cu armuri, căști și bastoane, precum și conducători din cadrul MAI, IGP, DTC. Reprezentantul Primăriei mun. Chișinău a prezentat participanților Dispoziția Primăriei mun. Chișinău nr 649-d din 24.08.2018 cu privire la limitarea temporară a accesului publicului în anumite locuri publice din mun. Chișinău în ziua de 27 august și le-a solicitat să plece din Scuarul Statuii lui Ștefan cel Mare.

Dispoziția Primăriei nr 649-d din 24.08.2018 dispunea sistarea întrunirilor solicitate pentru a fi desfășurate în ziua de 27.08.2018 în perimetrul mai multor străzi din centrul Chișinăului. Poliția a avertizat protestatarii că dacă nu se vor conforma solicitărilor, vor fi "înlăturați" conform procedurii din art. 22 al Legii privind întrunirile. În decursul a circa 10 minute, prin intermediul sistemelor de amplificare acustică, reprezentanții forțelor de ordine au somat repetat participanții, să părăsească scuarul la o distanță de 200 de metri. Având în vedere că participanții nu au reacționat, în scurt timp poliția a înlăturat prin aplicarea forței, participanții din fața statuii.

Dis-de-dimineață, câteva sute de carabinieri și polițiști au încercuit participanții pașnici înainte de a interveni în forță pentru evacuarea manifestațiilor care nu s-au conformat cerințelor¹⁹

19. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/igor.vrabie>

Din seara zilei de 26.08.2018, când s-a constatat o potențială situație de încălcare a Dispoziției Primăriei, autoritățile publice au avut la dispoziție cel puțin 12 ore în care puteau iniția măsuri, care să se finalizeze cu eliberarea non-forțată a Scuarului Statuiei lui Ștefan cel Mare pentru ceremonia oficială de depunere de flori din dimineața zilei de 27.08.2018.

Sistarea întrunirii și dispersarea participanților erau măsuri excepționale, dar la care poliția a recurs în primul rând, fără a examina alte opțiuni. Or, discuțiile cu protestatarii au durat doar până în 15 minute, iar acestea au vizat cerința poliției de a fi evacuat spațiul. Intervenția Poliției a suscitată participării la întrunire care au opus rezistență, iar poliția a implicat un număr nejustificat de mare de forțe de ordine.

Numeroși polițiști în civil au intervenit în forță alături de colegii lor în echipați tactic. Nici unii, nici alții nu aveau elemente de identificare individuală sau identificare a unității din care fac parte.

Totodată, au fost văzute mai multe persoane îmbrăcate în civil, care s-au constatat a fi angajați ai poliției, care au participat nemijlocit la evacuarea participanților la întrunire. Deși legislația nu interzice prezența polițiștilor în ținută civilă în timpul executării obligațiilor de serviciu, nu este clară necesitatea implicării acestora la intervenția de dispersare a participanților la întrunire.

Întrunirea Grupului Occupy Guguță din data de 27.08.2018.

La data de 27.08.2018, protestatarilor Grupului Civic Occupy Guguță le-au fost ridicate obiectele și instalațiile pe care le foloseau pentru desfășurarea întrunirii. Această întrunire se desfășura legal în conformitate cu prevederile din declarația prealabilă. Pentru desfășurarea operațiunii, poliția a mobilizat masiv sute de forțe de ordine în echipament de protecție pentru a interveni contra a circa 15 manifestanți pașnici.

Fortele de ordine au izolat locul întruniri pentru a permite angajaților municipali să ridice bunurile protestatarilor (sus)²⁰ (stînga jos)²¹ Protestatarii au reușit să salveze de autorități o parte din bunurile proprii (dreapta jos)²²

Participanții la întrunire aveau dreptul să utilizeze orice mijloace grafice sau sonore de exprimare a ideilor și atitudinilor, inclusiv pancarte. Participanții aveau dreptul să monteze construcții temporare, inclusiv corturi. Cu toate acestea fără explicații în dimineața zilei de 27.08.2018, poliția a recurs de facto la sistarea întrunirii.

📄 Întrunirea Grupului Occupy Guguță din 03.09.2018.

La data de 03.09.2018, în timpul careului organizat cu ocazia începerii noului an de studii, participanții întrunirii menționate s-au deplasat înscuarul (fața) Liceului Gh. Asachi (Chișinău) pentru a distribui foi volante, a colecta semnături pentru petiția privind majorarea salariilor personalului didactic și non-didactic. Poliția a întrerupt colectarea de semnături, invocând faptul că nu ar fi legală, însă fără a prezenta argumente în acest sens.

Polițiștii în uniformă și civil (primele două imagini din stînga) au interzis activiștilor să distribuie pliante, fără a invoca vreun temei legal, amenințînd protestatarii (ultimele două imagini) cu reținerea dacă aceștia nu se vor conforma.²³

20. Sursă imagini: https://scontent.fkiv5-1.fna.fbcdn.net/v/t10-9/40351944_1908223289243486_6710841702275350528_o.jpg?_nc_cat=108&_nc_ht=scontent.fkiv5-1.fna&oh=ba2f9906673155db61cf9ed4cd1d0f9a&oe=5D2878B0

21. Sursă imagini: https://scontent.fkiv5-1.fna.fbcdn.net/v/t10-9/40269336_1908223249243490_3439448353673314304_o.jpg?_nc_cat=108&_nc_ht=scontent.fkiv5-1.fna&oh=983faa0862da4f54992a877a66c824ad&oe=5D04143A

22. Sursă imagini: <https://occupyguguta.files.wordpress.com/2018/08/cort.jpg?w=1400&h=9999>

23. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/occupyguguta/videos/721740188165366/>

Potrivit art. 13 din Legea privind întrunirile, participanții aveau dreptul să răspândească informații cu privire la desfășurarea întrunirii sau orice altă informație relevantă, de a încuraja publicul să participe la întrunire prin adresări verbale, foi volante. Prin urmare, angajații poliției nu au avut dreptul de a interzice diseminarea foilor volante de către participanții la întrunire, aceasta fiind o încălcare expresă a prevederilor legii, precum și o limitare nejustificată a dreptului la libera exprimare.

📄 **Întrunirea taximetriștilor din 19.02.2019 în or. Ocnița.**

////////////////////////////////////

Întrunirea din data de 19.02.2019 a taximetriștilor în or. Ocnița a fost organizată fără a fi anunțată conform prevederilor art. 10, alin. (1) din Legea privind întrunirile.²⁴ Aceasta a fost desfășurată în fața Primăriei or. Ocnița (aproximativ 10 persoane). Un reprezentant al forțelor de ordine, contrar prevederilor art. 12, alin. (5),²⁵ a prevenit participanții la întrunire precum că întrunirea acestora nu este autorizată. Menționăm că urmare a acestei atenționări nu au fost întreprinse alte acțiuni care ar fi periclitat buna desfășurare a întrunirii.

////////////////////////////////////

Mașinile protestatarilor au fost alinuate în parcare din fața primăriei (sus) unde se aflau și protestatarii la care a venit reprezentantul local al poliției pentru a-i avertiza de posibilele consecințe pentru că nu au notificat întrunirea (jos).

////////////////////////////////////

24. Art. 10, alin. (1) din Legea privind întrunirile: orice persoană care intenționează să desfășoare o întrunire notifică în scris, printr-o declarație prealabilă, autoritatea administrației publice locale din unitatea administrativ-teritorială respectivă cu cel puțin 5 zile înainte de data desfășurării întrunirii.

25. Art. 12, alin. (5): nu este obligatoriu de a notifica autoritatea administrației publice locale prin declarație prealabilă în cazul întrunirilor cu un număr redus de participanți. Dacă organizatorii unei astfel de întruniri solicită anumite servicii din partea autorității administrației publice locale sau doresc să monteze construcții temporare, ei depun în acest sens o declarație prealabilă în scris, cu cel puțin o zi lucrătoare înainte de data desfășurării întrunirii.

Menționăm că întrunirile nu au nevoie de autorizație, iar cele cu mai puțin de 50 de participanți nu necesită nici notificare. Remarca, reprezentantului forțelor de ordine, chiar dacă nu a fost urmată de acțiuni, reprezintă o ingerință în desfășurarea întrunirii și este de natură să intimideze organizatorii.

📄 Expoziția de autobuze din perioada 16 – 21 februarie 2019.

În temeiul Dispoziției nr. 73-d din 14.02.2019²⁶, emise de Primăria mun. Chișinău în baza declarației prealabile depuse pe 12.02.2019 de Compania Unipay Danışmanlık Yazılım Teknolojileri LTD și SRL "EMOTION TRADING", în perioada 16-21 februarie 2019, a fost desfășurată în PMAN²⁷, o întrunire sub formă de expoziție formată din 31 autobuze.

(sus) 31 de autobuze parte a expoziției companiei importatoare au staționat timp de 5 zile în PMAN. (jos) 3 autobuze ale manifestanților unioniști care nu au fost lăsate de poliție în PMAN pe 01.09.2018 pentru a prezenta expoziția foto și nici pentru îmbarcarea participanților la manifestatie. Autobuzele unioniștilor au fost direcționate la circa 1 km distanță pe str. C. Tănase în fața Ministerului Finanțelor.

26. <https://bit.ly/2V6NAHu>

27. <https://realitatealive.md/live-prezentarea-primului-lot-de-25-autobuze-marca-isuzu-cityport-din-cele-31-achizi-ionate-de-primaria-chi-inau---91093.html>

În această situație, putem distinge o atitudine diferențiată față de anumiți organizatori ai întrunirilor. În cazul întrunirii Grupului de organizații unioniste "Alianța pentru Centenar" pentru data de 01.09.2018, poliția a interzis aducerea a 3 autocare în PMAN pentru organizarea unei expoziții în interiorul autobuzelor cu prilejul aniversării a 100 ani de la Marea Unire a României.

Asigurarea ordinii publice în timpul întrunirilor

📄 Întrunirile din 05.08.2018 din or. Orhei

La data de 05.08.2018, au avut loc 2 întruniri simultane organizate de către două partide: PPS (întrunire publică sub formă de marș cu mătură) și a partidelor PAS, PPDA și PLDM (întrunire privată). La momentul când cele 2 tabere s-au întâlnit, participanții la întrunirea PPS au agresat participanții celei de-a doua întruniri, forțându-i să se refugieze în interiorul unei gherete în apropierea stadionului din oraș. Reprezentanții forțelor de ordine aflați la fața locului nu au reușit să separe eficient cele două grupuri. Drept o soluție de moment poliția a creat un cordon în fața gheretei. Cu toate acestea, cordonul era penetrat de manifestanții adunați în fața gheretei, care au continuat să-i agreseze pe oponenții politici la ieșirea din gheretă.

Poliția a organizat un cordon la ieșirea din gheretă²⁸, dar acesta nu a reușit să-i protejeze pe cei care ieșeau de atacurile cu măturile ale simpatizanților PPS. (dreapta jos)²⁹

Astfel, după mai mult de o oră de blocare în interiorul magazinului, poliția a încercat să evacueze participanții la întrunire, însă nu a reușit să asigure un perimetru sigur, în care cei care ieșeau din magazin să se poată deplasa fără a fi supuși atacurilor. În rezultat, după ieșire, reprezentanții PAS, PPDA, PLDM au fost atacați repetat și loviți cu măturile de manifestanții PPS.

28. Sursă imagini: <http://radioorhei.info/fotoreportaj-o-multime-de-la-partidul-sor-contra-catorva-orheieni-din-partide-de-opozitie-pro-europeana/>

29. Sursă imagini: http://media1.realitatea.md/image/201808/620x/media_153347676561235600.jpg
<https://www.facebook.com/marina.tauber.3>

📄 Întrunirile simultane din data de 26.08.2018 din PMAN.

În cadrul celor 4 întruniri desfășurate simultan în PMAN la data de 26.08.2018, s-a constatat că reprezentanții forțelor de ordine nu au reușit să asigure echivalent securitatea pentru toți participanții la întrunire. Astfel, forțele de ordine au tratat preferențial siguranța participanților la întrunirea PPS. Președintele PPS a beneficiat de protecție după finalizarea întrunirii, în timp ce ceilalți participanți au fost nevoiți să părăsească spațiul în care a avut loc întrunirea fiind înconjurați de ceilalți participanți la întrunirea oponentă, sub scandările injurioase ale acestora.

Liderii PPS au fost protejați pe tot parcursul întrunirii de numeroase gărzii de corp (stînga sus).
Suplimentar, poliția a asigurat cordoane de securitate pentru evacuarea liderilor PPS.³⁰

📄 Întrunirea Grupului de organizații unioniste "Alianța pentru Centenar" din 01.09.2018.

La întrunirea Grupului de organizații unioniste "Alianța pentru Centenar" din 01.09.2018, reprezentanții forțelor de ordine au fost dotați cu arme de foc. Având în vedere caracterul legal și pașnic al întrunirii, nu este clară necesitatea și intenția dotării forțelor de ordine cu arme de foc.

30. Sursă imagini: <https://www.youtube.com/watch?v=a92mPiamLL4>

Echipe cu polițiști BPDS Fulger dotați cu arme M16 și pistoale Glock, au patrat pe parcursul întrunirii, în Scurul Catedralei (stînga) și PMAN (dreapta).

În condițiile în care, legea interzice aplicarea armelor de foc la întrunirile pașnice, iar unele din aceste arme nici nu erau dotate cu încărcătoare cu cartușe, constatăm că afișarea acestor arme a incitat și a provocat o anumită stare de spirit în rândul participanților la întrunire.

Întrunirile simultane din data de 04.10.2018 din preajma Parlamentului R. Moldova.

La data de 04.10.2018 s-au desfășurat 3 întruniri simultane în fața clădirii Parlamentului. Două dintre acestea au fost anunțate conform prevederilor legale (PDM și Occupy Guguță). A treia a fost anunțată prin media socială. Numărul total al participanților la cele 3 întruniri a fost de aproximativ 250 persoane. În cadrul acestor întruniri, de dimineață, forțele de ordine, pe lângă asigurarea prezenței a minim 400 reprezentanți ai forțelor de ordine (vizibili în jurul clădirii, inclusiv cei din rezervă), au instalat și un gard de protecție în fața Parlamentului care a provocat pietonii să se deplaseze pe carosabil.

Pentru deplasarea pe trotuar, pietonii avea rezervat un culoar de circa 50 cm lățime ceea ce îi determina pe mulți să meargă pe carosabil.

*Începutul întrunirilor Mișcării de Rezistență ACUM (jos) și Tineretului Democrat (stînga sus).
Marșul Grupului Civic OccupyGuguță (dreapta sus)*

Având în vedere caracterul legal și pașnic al întrunirilor, precum și numărul mic al participanților (atât estimați, cât și planificat de organizatori), nu este clară necesitatea prezenței numărului excesiv de mare al forțelor de ordine (cel puțin 400), precum și necesitatea amplasării gardului de protecție. Concomitent, constatăm că forțele de ordine, inclusiv prin instalarea gardului de protecție, au împiedicat apropierea de clădirea Parlamentului a participanților la cele trei întruniri. În plus, gardul de protecție a creat deficiențe la deplasarea pietonilor, fiind pusă în pericol viața acestora prin forțarea deplasării pe carosabil.

Întrunirea Grupului Occupy Guguță din data de 16.10.2018.

La data de 16.10.2018, Grupul Occupy Guguță desfășura o întrunire sub formă de flash-mob pe str. Sfatul Țării colț cu Ștefan cel Mare. La tentativa acestora de a se deplasa în fața Parlamentului, accesul participanților la întrunire a fost restricționat de reprezentanții forțelor de ordine.

Forțele de ordine blocând accesul protestatarilor în fața clădirii Parlamentului, deși în același timp, alți trecători (în spatele carabinierilor din imagine) aveau acces nelimitat în "zona închisă"³¹

31. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/occupyguguta/videos/514518365731405/?type=2&theater>

Timp de circa 20 de minute, protestarii Occupy Guguță, prin discuții pașnice cu forțele de ordine, au încercat să obțină acces în fața clădirii Parlamentului. Într-un final, protestarii au citit de la colțul clădirii declarația adresată președintelui Parlamentului.³²

Menționăm că forțele de ordine nu au dispus de nici un act al administrației publice locale prin care anumite spații din fața Parlamentului ar fi fost blocate, prin urmare nu au avut temei legal de a interzice accesul manifestanților în fața clădirii Parlamentului.

Întrunirea PDM din data de 21.10.2018.

În cadrul întrunirii enunțate, reprezentanții forțelor de ordine au agresat și restricționat accesul reprezentanților mass-media în anumite spații în care se desfășura întrunirea, motivul invocat fiind interzicerea accesului în așa-numita zonă de acces sau zona verde.

TCarabinier în exercițiul funcțiunii, în timp ce bruschează o jurnalistă și smulge telefonul din mână altui jurnalist în fața clădirii Guvernului, la mitingul PD³³

Toate acestea s-au petrecut în situația în care conform prevederilor art. 17, alin. (2) din Legea privind întrunirile, accesul presei la întruniri este asigurat de către organizatorul întrunirii și de APL.

Întrunirea PSRM din data de 18.11.2018.

Ca și la întrunirea PDM din data de 21.10.2018, la întrunirea PSRM din data de 18.11.2018, câțiva carabinieri au restricționat accesul unui jurnalist (în apropierea scenei mobile) în timp ce acesta efectua o înregistrare video a evenimentului. Aceștia i-au comunicat jurnalistului că nu are dreptul să se afle în spațiul respectiv. Motivul invocat a fost presupunerea precum că persoana respectivă nu este jurnalist. Poziția forțelor de ordine s-a schimbat după ce a fost prezentată legitimația de jurnalist. Forțele de ordine nu au comunicat temeiul impunerii restricției de limitare a accesului în spațiul respectiv.

32. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/occupyguguta/videos/514518365731405/?type=2&theater>

33. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/stefangrigorita/videos/2177395835604794/>

Menționăm că exact în același timp și în același perimetru, a trecut o altă persoană care purta un drapel al PSRM. Forțele de ordine nu au restricționat în nici un fel accesul acestuia.

Carabinierii din spatele scenei solicită legitimația de jurnalist pentru a permite accesul în zona din spatele scenei (stânga). Cîteva clipe mai tîrziu, un participant cu drapelul roșu a trecut nestingherit de forțele de ordine (dreapta).³⁴

📄 Întrunirea Grupului Occupy Guguță din data de 23.02.2019.

O semnificație aparte este situația înregistrată la data de 23.02.2019, când reprezentanții Grupului Occupy Guguță se deplasau spre Nisporeni unde intenționau să desfășoare o întrunire. Astfel, pe drum, la ieșirea din Chișinău spre Nisporeni, aceștia au fost opriți de reprezentanții forțelor de ordine cu solicitarea de a le fi prezentate actele de proveniență ale tobelor (au admis că pot fi furate/contrabandă) pe care organizatorii intenționau să le folosească la întrunire. După aproximativ 40 minute, participanții care se deplasau la întrunire și-au continuat drumul (polițiștii au colectat datele despre proprietarii tobelor și ale șoferului, urmând ca aceștia, în caz de necesitate, să fie invitați la poliție).

Poliția a stopat participanții pe marginea drumului, a cerut actele de proveniență a tobelor aflate în posesia participanților și a luat datele șoferilor. Într-un final participanții au fost lăsați să plece a Nisporeni unde au desfășurat întrunirea (dreapta jos)³⁵

34. Sursă imagini: <https://www.youtube.com/watch?v=3spjEKGU9Y>

35. Sursă imagini: <https://www.facebook.com/occupyguguta/videos/361969511067281/>

Stoparea participanților de către poliție fără ca aceștia să fi comis vreo încălcare, poate fi interpretată drept o împiedicare a participanților de a ajunge la întrunirea spre care se îndreptau în orașul Nisporeni. Solicitarea actelor de proveniență ale tobelor, pe lângă faptul că este o cerință ridicolă, a pus poliția într-o ipostază penibilă, care afectează negativ imaginea și credibilitatea forțelor de ordine și ridică semne de întrebare privind eficiența utilizării resurselor publice.

IV. ORGANIZATORII ȘI PARTICIPANȚII

Pe lângă aspectele evidențiate mai sus în raport cu autoritățile publice locale și forțele de ordine, au fost înregistrate situații în care organizatorii și participanții la întruniri au făcut abuz de drepturile conferite prin lege și au întreprins acțiuni prin care au pus în dificultate alți actori implicați în organizarea și desfășurarea întrunirilor.

Abuzarea de procedura de notificare

În lunile ianuarie și februarie 2019, mai multe formațiuni politice au depus la Primăria mun. Chișinău 37 declarații prealabile privind intenția de a desfășura întruniri publice. Dintre acestea, în cazul a 19 declarații prealabile este vorba de declararea a câte o singură întrunire publică. În cazul celorlalte 18 declarații prealabile, perioada indicată de desfășurare a întrunirilor diferă de la 2 săptămâni – până la 12 luni (tot anul 2019). Prin cele 18 declarații au fost notificate un număr total de **132 498 de întruniri publice** cu durată totală de 1,6 milioane de ore, ceea ce reprezintă mai mult decât toate întrunirile publice notificate în mun. Chișinău în anii 2011–2018 (131.313 de întruniri publice prin intermediul a peste 6 mii de declarații prealabile).

Cele mai multe întruniri au fost notificate de PSRM (117 975 întruniri), Blocul Electoral ACUM (14 078 întruniri) și PDM (424 întruniri). Misiunea de monitorizare a întrunirilor a verificat dacă pe parcursul perioadei 26–28.02.2019 declarantii au desfășurat măcar o întrunire din cele declarate, fiind constatat faptul că nici o formațiune politică nu a desfășurat în locațiile menționate întruniri. În contextul în care legislația oferă prioritate primei persoane care a notificat autoritate despre intenția de a desfășura întrunirea, iar potrivit observațiilor declarantii nu au desfășurat întruniri considerăm că aceste declarații ar putea împiedica alți doritori să desfășoare anumite întruniri în spațiile blocate.

Mai mult ca atât, utilizarea abuzivă a procedurii de notificare a întrunirilor face dificilă executarea atribuțiilor de către administrația locală, care nu va cunoaște exact dacă întrunirea se va desfășura sau nu. Prin urmare, devine dificilă și asigurarea ordinii publice (asigurarea prezenței zilnice a forțelor de ordine în toate locațiile anunțate de organizatori implică cheltuieli financiare nemotivate).

Aplicarea violenței fizice

În linii generale întrunirile desfășurate în timpul perioadei de raportare au fost pașnice și nu au existat elemente violente din partea organizatorilor. Au fost semnalate doar două întruniri în care participanții au agresat contra-manifestanții.

Întrunirea din 05.08.2018 din or. Orhei.

În data de 05.08.2018 simpatizanții Partidului Politic Șor (PPȘ) coordonați de Vice-președintele formațiunii, au desfășurat o întrunire sub formă de marș, începută în fața Stadionului din Orhei, care a avut ca destinație centrul orașului Orhei. Scopul întrunirii era de a manifesta nemulțumirea față de cererea privind închiderea „magazinilor sociale”. În cadrul marșului participanții au scandat lozinci contra liderilor PAS și PPDA. În timpul marșului masa de oameni au întâmpinat mai mulți adepți ai concurentului electoral PAS; PPDA și PLDM. Mai mulți participanți i-au agresat fizic pe oponenții politici lovindu-i cu măturile și sechestrându-i într-o gheretă timp de peste o oră.

Simpatizanii PPS au avut de la începutul întrunirii măturile cu care i-au agresat pe reprezentanții PAS, PPDA și PLDM înainte și după ce aceștia s-au refugiat în gheretă.³⁶

Distribuirea materialelor electorale în or. Orhei de către concurentul electoral desemnat de Blocul Electoral ACUM.

La data de 26.01.2019, în cadrul unei activități de campanie electorală (distribuirea materialelor electorale), candidatul Blocului Electoral ACUM în circumscripția uninominală Orhei, Valeriu Munteanu, împreună cu alți 3 susținători, au fost agresați fizic și verbal de un grup organizat de aproximativ 30 persoane.

Alexandru Pănuță a fost îmbrâncit și lovit pe străzile din Orhei, de grupul de persoane care i-a urmărit și huiduit pe Valeriu Munteanu și susținătorii acestuia pe tot parcursul acțiunii de distribuire a materialelor de campanie electorală.

Menționăm că atacul asupra persoanelor care încercau să informeze populația despre lansarea în campanie constituie o încălcare evidentă a drepturilor organizatorilor întrunirii, precum și un delict prevăzut de Codul Contravențional.

Alte aspecte

Întrunirile simultane din 26.08.2018.

La data de 26.08.2018, PPS a desfășurat o întrunire în PMAN, care nu a fost declarată prealabil conform prevederilor art. 10, alin. (1) din Legea privind întrunirile. Acest lucru s-a întâmplat în situația în care pentru aceeași dată a fost notificată organizarea întrunirilor de către alți 3 organizatori.

36. Sursă imagini: <http://momentul.info/2018/08/05/foto-pas-cu-da-alungati-cu-maturi-de-la-orhei-cei-care-striga-noi-suntem-poporul-s-au-ascuns-intr-o-ghereta-ca-sa-nu-dea-ochii-cu-orheienii/>

Prin urmare, PPȘ a desfășurat pe data de 26.08.2018 în PMAN o întrunire publică cu încălcarea legislației privind întrunirile, iar reprezentanții Primăriei mun. Chișinău împreună cu forțele de ordine urmau să prevină instalarea celui de-al patrulea organizator al întrunirii – PPȘ în PMAN, pentru a nu prejudicia desfășurarea altor 3 întruniri simultane declarate în prealabil conform prevederilor legale.

📄 Întrunirea Grupului Occupy Guguță din 14.02.2019 în or. Orhei.

La data de 14.02.2018, 3 reprezentanți ai grupului Occupy Guguță care desfășurau o întrunire la Orhei, au urcat pe acoperișul Primăriei or. Orhei de unde au instalat pe un perete al clădirii, un banner cu inscripția "ИЛАН ШОР НАШ ЛЮБИМЫЙ ВОР!" [Ilan Șor naș iubimâi vor!] (în traducere: Ilan Șor hoțul nostru iubit!). Bannerul a fost dezinstalat după câteva minute de paza primăriei și un grup de contramanifestanți, care au chemat și forțele de ordine. Poliția a aplicat amendă pentru huliganism celor trei persoane care au participat la instalarea bannerului.

Clădirea pe care au urcat protestatarii (stînga). Bannerul pe care l-au instalat pe perețele Primăriei (dreapta)³⁷

Deși legea permite utilizarea diverselor exponate vizuale la întruniri, acestea nu pot fi montate pe vehiculele sau imobilele care nu sînt proprietatea participanților la întruniri. Întrunirile, la rîndul lor pot fi desfășurate în orice loc deschis publicului în afara clădirilor sau în afara altor spații închise accesului liber. Prin urmare, modalitatea de protest a celor 3 reprezentanți ai grupului Occupy Guguță nu este admisibilă fără acordul explicit al administratorilor clădirii Primăriei din Orhei.

37. Sursă imagini: https://scontent.fkiv4-1.fna.fbcdn.net/v/t1.0-9/51996437_2142415709157575_1252409349662310400_o.jpg?_nc_cat=104&_nc_ht=scontent.fkiv4-1.fna&oh=f1b5b9abe6cb3a969bd4cf9cff15462d&oe=5D2233D6

V. RECOMANDĂRI

În lumina constatărilor și concluziilor expuse mai sus în prezentul raport, se impun un set de acțiuni și măsuri legate de îmbunătățirea practicilor celor trei actori principali, implicați în desfășurarea întrunirilor și anume autorităților publice locale, forțelor de ordine și organizatorilor și participanților la întruniri. Aceste recomandări și concluzii urmează a fi examinate în coroborare cu recomandările concrete vizavi de fiecare întrunire, recomandări ce au fost incluse în fiecare din rapoartele intermediare ale MM.

Recomandări pentru Autoritățile Publice Locale și organizațiile din subordine:

- 📖 Să nu admită utilizarea și aplicarea noțiunii și procedurii de sistare a întrunirilor în afara contextului prevăzut expres în articolul 21 al Legea privind întrunirile.
- 📖 Să aducă imediat la cunoștința publicului, prin plasarea pe site-ul Primăriilor, orice Dispoziție relevantă pentru desfășurarea întrunirilor publice din raza de activitate.
- 📖 (Primăria mun. Chișinău) Să fie proactivă în identificarea soluțiilor de acomodare a spațiilor publice din Chișinău pentru desfășurarea mai multor întruniri simultane. Să elaboreze pentru PMAN (cel mai solicitat loc de întrunire din m. Chișinău) scheme/planuri de acomodare astfel, încât să poată găzdui desfășurarea a cel puțin două întruniri simultane fără a crea impedimente sonore sau de deplasare pentru oricare din întruniri.
- 📖 Să stabilească un set de condiții foarte clare și nediscriminatorii pentru conectarea la sursa de curent electric pentru necesitățile organizatorilor întrunirilor.
- 📖 Să se asigure de fiecare dată când recurg la evacuarea bunurilor care sunt utilizate pentru desfășurarea întrunirilor că aceste acțiuni sunt în conformitate cu legislația în vigoare.
- 📖 Să dezvolte capacitățile personalului responsabil de întrunirile publice (numeric și calitativ) pentru a se putea implica mai eficient în acțiuni de comunicare, dialog, mediere și negociere cu organizatorii de întruniri publice și forțele de ordine.
- 📖 Să adopte o atitudine mai critică și să verifice proporționalitatea și legalitatea aplicării de către forțele de ordine a dispozițiilor de închidere temporară a accesului publicului în anumite spații cu ocazia desfășurării unor acțiuni oficiale.
- 📖 Să examineze pe viitor, mai responsabil proporționalitatea măsurilor solicitate de organizatori, cum ar fi blocarea traficului rutier pe durate care depășesc cu mult durata propriu-zisă a întrunirilor pentru care sunt dispuse.
- 📖 Să organizeze în prealabil o ședință cu formațiunile politice care au declarat un număr record de întruniri pentru anul 2019, în vederea stabilirii unor condiții de evitare a situațiilor când întrunirile preconizate nu vor avea loc.
- 📖 Să informeze publicul despre modul de soluționare a conflictelor care pot apărea în legătură cu existența declarațiilor prealabile multiple pentru aceeași locație stabilite de către anumite formațiuni politice.
- 📖 Să informeze publicul despre lucrările planificate de salubritate sau alte lucrări în locațiile publice concrete, astfel încât să fie evitate situațiile de bruieră a întrunirilor publice, astfel fiind depășite oricare suspiciuni cu privire la caracterul deliberat al acestora.

Recomandări pentru forțele de ordine

- 📖 Să aplice prevederile legale în mod nediscriminatoriu și să garanteze securitatea și integritatea corporală a participanților la întruniri, indiferent de titulatura sau apartenența socială și politică a acestora.
- 📖 Să se abțină de la măsuri disproporționate (care țin de numărul și echiparea forțelor de ordine) utilizate împotriva manifestanților de la întrunirile pașnice.
- 📖 Să se abțină de la aplicarea de măsuri unilaterale fără a avea deciziile reprezentantului autorității administrației publice locale sau a instanței de judecată, necesare în cazul procedurilor de intervenție la întrunirile publice.
- 📖 Să asigure o formă de identificare individuală a forțelor de ordine, cum ar fi un număr de identificare aplicat pe uniformă și/sau pe cap, iar informația de identificare să fie vizibilă în timpul întrunirii.

- 📖 Să folosească la acțiunile de asigurare, menținere și restabilire a ordinii publice la întrunirile publice, doar polițiști în uniformă, ușor identificabili și să se abțină de la utilizarea polițiștilor în haine civile.
- 📖 Să consolideze capacitățile serviciilor pentru intervenții non-violente în situații dificile care se produc pe parcursul întrunirilor publice. Să dezvolte capacitățile de comunicare, dialog, mediere și negociere ale personalului structurilor de forță.
- 📖 Să se abțină de la aplicarea abuzivă de limitare a accesului publicului pe durata acțiunilor oficiale. Această măsură este necesară și suficientă, strict pe durata și în spațiul desfășurării acțiunii oficiale pentru care a fost dispusă nu și în afara întrunirii planificate.
- 📖 Să permită accesul persoanelor care participă la monitorizarea întrunirilor, inclusiv reprezentanții mass-media.
- 📖 Să uniformizeze procedurile operaționale de la întrunirile publice și să le aplice uniform, astfel ca în aceleași circumstanțe acțiunile și comportamentul forțelor de ordine să fie similar.

Recomandări pentru organizatorii și participanții la întruniri

- 📖 Să respecte legislația Republicii Moldova în domeniul întrunirilor publice, în special, în sensul notificării întrunirilor și respectării condițiilor de desfășurare indicate în declarația prealabilă.
- 📖 Declaranților partide politice, să își revizuiască declarațiile prelabile înregistrate la Primăria mun. Chișinău, astfel încât să nu admită un abuz de drept cu privire la prioritatea locului și timpului desfășurării întrunirilor planificate pentru anul 2019.
- 📖 Să se abțină de la acțiuni și discursuri cu caracter instigator la ura, dezbinare, discriminare sau violență, care sunt ilegale și pot incita sau provoca destabilizarea întrunirilor pașnice.
- 📖 Să se supună cerințelor legale ale autorităților publice aduse la cunoștință în conformitate cu legislația în vigoare.
- 📖 Să respecte dreptul altor persoane de a-și exercita libertatea de întrunire. În eventualitate unei contra-manifestații să aleagă mijloace de exprimare care nu împiedică buna desfășurare a întrunirilor oponente.